

Regeringens skrivelse

2015/16:192

Handlingsplan 2016–2018 till skydd för barn
mot människohandel, exploatering och sexuella
övergrepp

Skr.
2015/16:192

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 22 juni 2016

Stefan Löfven

Åsa Regnér
(Socialdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Att motverka människohandel, liksom exploatering och sexuella övergrepp, mot alla barn är en högt prioriterad fråga för regeringen, och därför har en handlingsplan med detta syfte tagits fram.

Handlingsplanen till skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp är en fortsättning på föregående periods handlingsplan som sträckte sig mellan 2014–2015. Den nya handlingsplanen innehåller åtgärder för perioden 2016–2018.

Regeringen har under perioden 2014–2015 vidtagit flera åtgärder i syfte att förbättra skyddet för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp. De mest centrala av dessa åtgärder beskrivs i skrivelsens andra kapitel. Det tredje kapitlet ger en nulägesbeskrivning för området medan det avslutande fjärde kapitlet innehåller de nya åtgärder regeringen avser vidta i syfte att förebygga brott, skydda och stödja barnen samt skapa förutsättningarna för att effektivt lagföra gärningsmän.

Innehållsförteckning

1	Handlingsplan 2016–2018 till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp.....	3
1.1	Förord.....	3
1.2	Inledning	3
2	Genomförda och pågående åtgärder.....	4
2.1	Lagstiftning och pågående utredningar	4
2.2	Samordning och samverkan mellan myndigheter och andra aktörer.....	6
2.3	Höjd kunskapsnivå om barns utsatthet	8
2.4	Information till barn	12
2.5	Internationellt arbete.....	13
3	Nulägesbeskrivning.....	15
3.1	Människohandel och exploatering av barn.....	15
3.2	Exploatering och sexuella övergrepp	17
3.3	Utmaningar, målsättning och utgångspunkter	20
4	Handlingsplan för 2016–2018.....	22
4.1	Ökad effektivitet och samordning	22
4.2	Ökad kunskap och kompetens	23
4.3	Förebygga och beivra övergrepp och brott mot barn.....	26
4.4	Stöd till barn.....	29
4.5	Uppföljning	29
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 22 juni 2016.....	30

1 Handlingsplan 2016–2018 till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp

1.1 Förord

Människohandel, i alla dess former, är ett mycket allvarligt brott. Människohandel utgör ett allvarligt hinder för människors åtnjutande av sina mänskliga rättigheter. Arbetet mot människohandel har ett starkt barnrätts- och jämställdhetsperspektiv. Att motverka människohandel, liksom exploatering och sexuella övergrepp, mot alla barn är en högt prioriterad fråga för regeringen, och därför har en handlingsplan med detta syfte tagits fram. Åtgärderna i handlingsplanen bidrar också till att nå delmålen i Agenda 2030 om att dels eliminera övergrepp, utnyttjande, människohandel och alla former av våld eller tortyr mot barn, dels avskaffa alla former av våld mot alla kvinnor och flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering. Handlingsplanen återspeglar regeringens ambition att vara drivande i dessa frågor på den internationella arenan.

Regeringens barnrättspolitik utgår från barnets rättigheter såsom de uttrycks i FN:s konvention om barnets rättigheter. De övergripande målen för barnrättspolitiken är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Regeringens målsättning är att åtgärder och beslut som rör barn och unga ska genomsyras av ett barnrättsperspektiv genom ett strategiskt angreppssätt på internationell, regional, lokal och nationell nivå.

Åtgärderna i handlingsplanen bidrar också till det strategiska arbete som regeringen gör för att nå det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, där flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232) ska vara ett verktyg i arbetet med denna handlingsplan. Barnets rätt till trygghet och lämpligt skydd innebär att regeringen och de statliga myndigheterna har skyldighet att skapa förutsättningar för att inget barn ska utsättas för människohandel, exploatering eller sexuella övergrepp. Mot denna bakgrund är regeringens syfte med denna handlingsplan att förebygga dessa kränkningar och effektivt skydda barnen, lagföra gärningsmännen samt ge de barn som har utsatts för dessa brott det stöd och skydd de behöver. Handlingsplanen innehåller därför flera åtgärder inom dessa områden.

1.2 Inledning

Den svenska straffbestämmelsen om människohandel bygger på definitionen av människohandel såsom den beskrivs i tilläggsprotokollet om människohandel till FN:s konvention om gränsöverskridande organiserad brottslighet (Palermoprotokollet).

Den första nationella handlingsplanen mot kommersiell sexuell exploatering av barn tillkom 1998. Handlingsplanen uppdaterades 2001 och sedan 2007. År 2008 beslutades regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål (Skr. 2007/08:167) som omfattade insatser riktade mot barn utifrån pojkars och flickors särskilda behov och villkor. År 2014 beslutade regeringen om skrivelsen Åtgärder för att stärka barnets rättigheter i Sverige (Skr. 2013/14:91), där regeringens handlingsplan mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp ingick. Handlingsplanen innehöll flera åtgärder för perioden 2014–2015 i syfte att höja kunskapsnivån, öka stödet och skyddet samt uppföljningen i syfte att skydda barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp.

I budgetpropositionen 2015 (prop. 2014/15:1) aviserade regeringen att åtgärderna i handlingsplanen för skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp för perioden 2014–2015 ska följas upp kontinuerligt samt att en uppdatering av handlingsplanen för perioden 2016–2018 bör innebära nya insatser för skydd av barn.

Denna nya handlingsplan till skydd av barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp innehåller åtgärder för perioden 2016–2018. I arbetet med att ta fram handlingsplanen har flera departement inom Regeringskansliet deltagit. Socialdepartementet har dessutom fört dialog med berörda myndigheter och frivilligorganisationer för att ta del av deras erfarenheter, kunskap, synpunkter och förslag.

2 Genomförda och pågående åtgärder

Regeringen har under perioden 2014–2015 vidtagit flera åtgärder i syfte att förbättra skyddet för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp. De mest centrala av dessa åtgärder, oavsett om de föreslogs i handlingsplanen för 2014–2015 eller tillkom senare, beskrivs i korthet nedan.

2.1 Lagstiftning och pågående utredningar

Flera åtgärder har genomförts och pågår för att bl.a. få relevanta straffbestämmelser som tar hänsyn till utvecklingen av samhället i stort, bl.a. med fokus på de nya kommunikationssätt som internet skapat.

2014 års människohandelsutredning

2014 års människohandelsutredning har i uppdrag att undersöka behovet av åtgärder för att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel, köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn. Utredningen har i uppdrag att se över straffskalan för köp av sexuell handling av barn och i det sammanhanget ska särskilt övervägas en höjning av straffminimum, genom att ta bort böter i straffskalan. I uppdraget ingår också bl.a. att utvärdera tillämpningen av oaktsamhetskravet i 6

kap. 13 § brottsbalken, som innebär att en gärningsman kan dömas för vissa sexualbrott mot barn även om han eller hon inte insåg, men hade skäligen anledning att anta, att barnet inte hade uppnått en viss ålder. I dessa frågor, och även i fråga om köp av sexuell tjänst, har 2014 års människohandelsutredning redovisat sina slutsatser i ett delbetänkande i juni 2016. Utredningen ska vidare utvärdera tillämpningen av människohandelsbrottet och granska hur de brottsbekämpande myndigheterna utreder och i övrigt arbetar med ärenden om människohandel. I uppdraget ingår även att se över den straffrättsliga lagstiftningen mot exploatering av utsatta personer, såsom för tvångsarbete, tiggeri eller annan ekonomisk vinning. Dessa delar ska redovisas i ett slutbetänkande senast i oktober 2016.

Sexualbrottskommittén ser över våldtäktsbrottet

2014 års sexualbrottskommitté har i uppdrag att göra en översyn av våldtäktsbrottet. I uppdraget ingår även att analysera om den befintliga lagstiftningen erbjuder ett tillräckligt starkt skydd mot sexuella övergrepp som sker via internet där gärningsmannen inte personligen utför den sexuella handlingen. Det förekommer t.ex. att kontakter på nätet mellan vuxna och barn utvecklas till att innefatta mer eller mindre avancerade sexuella handlingar som gärningsmannen förmår brottsoffret att utföra på sig själv. Lagstiftningen är inte i första hand konstruerad med den här typen av situationer i åtanke. Det innebär att ett antal frågor aktualiseras, t.ex. kring hur gärningarna ska rubriceras och räckvidden av vissa straffstadganden när övergrepp skett via internet. Sexualbrottskommittén ska redovisa sina slutsatser senast den 1 oktober 2016.

Översyn av straffbestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte kan ge höjda straff

Straffbestämmelsen om kontakt med barn i sexuellt syfte infördes 2009. Den tar sikte på kontakter med barn – t.ex., men inte nödvändigtvis, på internet – som riskerar att leda till sexuella övergrepp vid ett fysiskt möte med barnet. En utredare har haft i uppdrag att se över straffbestämmelsen. Uppdraget redovisades i oktober 2015 (Ds 2015:49). Översynen visar att straffbestämmelsen i huvudsak tillämpas som lagstiftaren avsett, men att bestämmelsens komplicerade konstruktion och straffskalans utformning i viss utsträckning hindrar en effektiv tillämpning. I promemorian lämnas förslag bl.a. till ett utvidgat straffansvar och en höjning av maximistraffet från ett till två års fängelse. Promemorian har remitterats och bereds nu inom Regeringskansliet.

Det straffrättsliga skyddet mot hot och kränkningar

Utredningen om ett modernt och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten har haft i uppdrag att göra en bred översyn av det straffrättsliga skyddet för den personliga integriteten, särskilt när det gäller hot och andra kränkningar. Utredningen föreslår i betänkandet Integritet och straffskydd (SOU 2016:7) att det straffrättsliga skyddet för den personliga integriteten stärks och moderniseras i flera avseenden. Utredningen föreslår bl.a. att ett nytt brott införs, olaga integritetsintrång, som straffbelägger vissa intrång i annans privatliv som sker genom

spridning av vissa typer av bilder eller uppgifter. Utredningen föreslår även att straffbestämmelserna om olaga hot och ofredande utvidgas och att förtals- och förolämpningsbestämmelserna moderniseras. Vidare föreslås att brottskatalogen i lagen om ansvar för elektroniska anslags- tavlor (BBS-lagen) utvidgas till att omfatta även bl.a. olaga hot (dvs. att det ska finnas en skyldighet att ta bort meddelanden vars innehåll uppenbart utgör olaga hot). Merparten av lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2017. Betänkandet har skickats ut på remiss.

2.2 Samordning och samverkan mellan myndigheter och andra aktörer

Flera av de genomförda åtgärderna har syftat till att öka samordningen och samverkan mellan de många aktörer som på något sätt har en roll i arbetet för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp.

Polisen som nationell rapportör i frågor som rör människohandel

Polismyndigheten har sedan 1998 varit nationell rapportör i frågor om människohandel. I detta ingår bl.a. att samla in uppgifter om omfattningen av människohandel i Sverige och mellan Sverige och andra länder. Den nationella rapportören presenterar dessa uppgifter i en årlig rapport jämte förslag till åtgärder för att förbättra bekämpningen av människohandel.

Polismyndigheten beslutade i oktober 2015 om en ambitionshöjning när det gäller bekämpningen av människohandel. Ambitionshöjningen innefattar flera åtgärder, bl.a. kompetens- och metodutveckling och en förstärkt samverkan med andra myndigheter och aktörer. Regeringen gav vidare i juli 2015 Polismyndigheten i uppdrag att föreslå åtgärder för att motverka brottslighet som riktas mot utsatta EU- och EES-medborgare. Uppdraget redovisades i december 2015 och som en följd av uppdraget prioriterar nu Polismyndigheten arbetet mot människohandel mot denna grupp.

Länsstyrelsen i Stockholms län är nationell samordnare när det gäller prostitution och människohandel

Länsstyrelsen i Stockholms län har sedan 2008 ett regeringsuppdrag att på nationell nivå samordna arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. År 2013 utvidgades uppdraget till att omfatta människohandel för andra ändamål samt barns särskilda behov. Inom ramen för uppdraget arbetar Länsstyrelsen i Stockholms län för starkt samverkan mellan myndigheter, kommuner, frivillig- och intresseorganisationer samt andra nationella och internationella aktörer, inklusive utlandsmyndigheterna. I regeringsuppdraget ingår även att lämna metodstöd och att genomföra kompetensutvecklingsinsatser riktade till de samverkande myndigheterna mot prostitution och människohandel, frivilligorganisationer och andra relevanta målgrupper. Metodstöd och kompetensutvecklingsinsatser har bl.a. skett i form av utarbetandet av

riktlinjer som ska utgöra ett stöd vid samverkan och handläggning av ärenden. Skr. 2015/16:192

År 2014 fick Länsstyrelsen i Stockholms län regeringsuppdraget att särskilt fokusera på barnets rättigheter och samordna, sprida kunskap och metoder i arbetet mot människohandel med barn och exploatering av barn till kommuner, landsting, länsstyrelser och myndigheter. Uppdraget skulle genomföras med ett tydligt fokus på de utsatta barnens rättigheter och myndigheternas ansvar att tillgodose dessa rättigheter. Inom ramen för uppdraget skulle även en ökad samverkan med hotell-, taxi- och restaurangbranschen ske, samt internationellt erfarenhetsutbyte. Länsstyrelsen i Stockholms län tog även fram en nationell informationsinsats riktad till allmänheten om sexuell exploatering av barn i samband med turism och resande. Länsstyrelsen i Stockholms läns uppdrag att på nationell nivå samordna arbetet mot människohandel pågår t.o.m. 2016.

Samverkan för ensamkommande barn

Under 2015 har Länsstyrelsen i Stockholms län initierat samverkan i länet där bland andra Migrationsverket, Kommunförbundet Stockholms Län, Polisen, Rädda Barnen, Stockholms Stadsmission, Stockholms stad och Sigtuna kommun ingår. En gemensam projektplan antogs i juni 2015 som under våren 2016 har mynnat ut i en regional samverkansstruktur och strategi för arbetet med ensamkommande barn som försvinner. Målet är att myndigheternas och andra aktörers arbete redan vid misstanke om ett försvinnande ska bli mer samordnat, proaktivt och effektivt.

År 2016 fick länsstyrelserna regeringsuppdraget att genomföra en nationell kartläggning av ensamkommande barn som försvinner, analysera och föreslå åtgärder för att förebygga att ensamkommande barn försvinner och att sprida resultat och metoder till myndigheter, kommuner, landsting och andra berörda aktörer. Uppdraget, som samordnas av Länsstyrelsen i Stockholms län, ska utföras i samverkan med Migrationsverket, Polismyndigheten, Socialstyrelsen, Statens skolverk och Sveriges Kommuner och Landsting. I uppdraget ingår även att inhämta upplysningar från Barnombudsmannen samt kunskap från frivilligorganisationer med särskild kompetens på området.

Samordnat stöd till barn som har utsatts för brott

Det är många aktörer som behöver träffa barnet när det finns misstankar om brott. Lokal samverkan mellan de berörda myndigheterna i utredningar om misstänkta brott mot barn organiseras på två sätt, antingen inom ramen för respektive myndigheters ordinarie verksamheter eller i barnahus. Barnahus är samlingsnamnet på verksamheter där polis, åklagare, socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri (BUP), barn- och ungdomsmedicin och Rättsmedicinalverket (RMV) samverkar i gemensamma lokaler. Syftet med barnahus är att i en trygg och barnvänlig miljö låta barn som har blivit utsatta för brott vara i centrum för utredningsprocessen. På så sätt slipper barnet slussas runt mellan olika myndigheter och upprepa sin berättelse för varje enskild myndighet. Till barnahus kommer främst barn som misstänks ha blivit utsatta för våld eller sexuella övergrepp. I dagsläget finns barnahus på fler än 30 orter i Sverige.

Sedan 2011 arbetar en särskild grupp inom Polismyndigheten med huvuduppgiften att kartlägga och utreda sexuella övergrepp mot barn i utlandet som begåtts av personer från Sverige samt ”livestreamade” sexuella övergrepp på barn som regisseras i realtid från Sverige via webbkamera.

Den 1 oktober 2015 inrättades ett it-brottscentrum (SC3) vid Nationella Operativa Avdelningen i den då nya Polismyndigheten. Internetanvändningen fortsätter att öka globalt i oförminskad takt och brotten på internet och med hjälp av internet ökar därför också i omfattning. Inom Polismyndigheten är SC3 sakkunnigmyndighet avseende barnpornografibrott och har funktionsansvar för utredning av barnsexhandel. Dessutom fick SC3 processansvar avseende barnpornografi i och med övergången till en polismyndighet.

2.3 Höjd kunskapsnivå om barns utsatthet

Flera åtgärder har handlat om att öka kunskapen om barns utsatthet, utifrån ett barnrättsperspektiv, hos myndigheter, yrkesverksamma, hos allmänheten och barnen själva.

Inrättandet av ett nationellt kunskapscentrum

Linköpings universitet fick i uppdrag av regeringen i juni 2015 att samla och sprida kunskap om våld och andra övergrepp mot barn. Universitetet har inrättat Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum. Barnafrid ska främja tvärprofessionell kunskapsutveckling och stimulera och stödja samverkan samt årligen lämna förslag på insatser till regeringen. Barnafrid lämnade en första redovisning till regeringen i mars 2016 innehållande bl.a. förslag på insatser.

Migrationsverkets arbete mot att barn utsätts för människohandel

Migrationsverket fick i regleringsbrevet 2014 i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som vidtas för att uppmärksamma de barn som är utsatta för, eller riskerar att utsättas för, människohandel samt redovisa hur samarbetet med andra myndigheter och aktörer bedrivs i dessa frågor. Migrationsverket har sedan 2014 en central samordnare och ett centralt system för inrapportering av misstänkt människohandel. Myndigheten har regionala samordnare som ingår i myndighetens nätverk mot människohandel. Kontaktpersoner för frågor om människohandel finns på de flesta enheterna i landet (ca 90 stycken). En referensgrupp med särskild kompetens i barn- och arbetstillståndsärenden finns på myndigheten för att fortlöpande utveckla myndighetens arbete. Utbildningsinsatser för personalen görs kontinuerligt och särskilda rutiner för hantering av ärenden i vilka människohandel misstänks har tagits fram. Utbildningsinsatser görs även för andra, t.ex. har ett särskilt informationsmaterial för gode män tagits fram. Migrationsverket bedriver även utbildning av personal på utlandsmyndigheterna.

Den senaste utbildningsinsatsen inom Åklagarmyndigheten avseende människohandel genomfördes år 2008–2010. Därutöver erbjuder myndigheten e-utbildning som är tillgänglig för all personal. E-utbildningen riktar sig framför allt till åklagarna på de allmänna kamrarna och syftar till att ge en grundläggande kunskap om människohandel för att kunna identifiera brotten i sitt arbete. Handläggningen av människohandelsärenden ska i normalfallet ske vid de internationella kamrarna med särskilt utsedda åklagare där det även finns en samlad kompetens.

Åklagarmyndigheten genomförde 2015 en tematisk tillsyn avseende handläggningen av ärenden rörande människohandel (tillsynsrapport 2015:2). Av de granskade ärendena konstaterades att sammanlagt 46 ärenden avsåg människohandel. Av rapporten framgår att målsägandens ålder i två ärenden var i kategorin 0–14 år och i elva ärenden var 15–17 år, övriga ärenden handlade om vuxna, förutom ett par fall där åldern var okänd. Uppgift om kön saknas i ärendena. Efter rapporten diskuterades frågan om behov av nya utbildningsinsatser. E-utbildningen som nämns ovan är en sådan insats, och myndigheten har frågan under bevakning.

Utbildningsmaterial om människohandel med barn

Socialstyrelsen publicerade 2011 utbildningsmaterialet *Sex mot ersättning*, där delar riktade sig till barn och unga. Utbildningsmaterialet syftade till att ligga till grund för det fortsatta stödjande arbetet på nationell nivå gentemot yrkesverksamma som kommer i kontakt med barn som har erfarenhet av sex mot ersättning. År 2013 fick Socialstyrelsen regeringens uppdrag att revidera och sprida materialet. Utbildningsmaterialet riktade sig främst till socialtjänsten, personal på hem för vård eller boende (HVB) och gode män för asylsökande ensamkommande barn. Uppdraget slutrapporterades 2015.

Utbildning om sexuellt våld mot barn

Regeringen beviljade Karolinska universitetssjukhusets verksamhet vid Centrum för Andrologi och Sexualmedicin (CASM) medel för att under 2015–2018 driva och utveckla stopptelevonen PrevenTell mot sexuellt våld och för att genomföra ett utbildningsprogram för yrkesverksamma inom hälso- och sjukvården som tar emot personer som utövar eller riskerar att utöva sexuellt våld. Särskilt prioriterade är personer med sexuellt tändningsmönster mot barn.

Utbildning och kompetensutveckling för kommuner

Inom ramen för den fyraåriga satsningen på utbildning och kompetensutveckling i den sociala barn- och ungdomsvården har Socialstyrelsen fått i uppdrag att för 2016 fördela 24 miljoner kronor till kommunerna. Statsbidraget omfattar de myndighetsutövande delarna. Medlen ska vara kopplade till kompetensläget och behovet i respektive kommun, och bör kunna användas till kompetensutvecklings- och utbildningsinsatser med anledning av flyktingsituationen.

Den 1 oktober 2014 trädde Socialstyrelsens nya föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) om våld i nära relationer i kraft. Författningen gäller för socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer. Där anges vilka åtgärder vårdgivaren ska vidta om ett barn visar symtom eller tecken som väcker misstanke om att barnet har utsatts för eller bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot en närstående.

Socialstyrelsen publicerade en vägledning 2014 i syfte att öka möjligheterna för bland annat hälso- och sjukvårdspersonal att upptäcka våldsutsatthet, Att vilja se, vilja veta och att våga fråga – vägledning för att öka förutsättningarna att upptäcka våldsutsatthet. Barn som tvingas bevittna våld i sin närmiljö riskerar att fara mycket illa. Den i särklass allvarligaste riskfaktorn för barnmisshandel är om det förekommer våld mellan vuxna i hemmet.

Socialstyrelsen har även redovisat statistik över skador bland barn i åldrarna upp till och med 17 år i rapporten Skador bland barn i Sverige – olycksfall, övergrepp och avsiktligt självdestruktiva handlingar (2015).

Socialstyrelsen har 2014 publicerat vägledningen Barn som far illa eller riskerar att fara illa, för hälso- och sjukvården samt tandvården gällande anmälningsskyldighet och ansvar. Av vägledningen framgår att hälso- och sjukvården samt tandvården har ett ansvar för preventiva och behandlande insatser, tidig upptäckt, anmälningsskyldigheten, samt en fungerande samverkan med andra berörda verksamheter kring barn som far illa eller riskerar att fara illa.

Barns delaktighet i hälso- och sjukvården och socialtjänst

Den 1 januari 2015 trädde patientlagen (2014:821) i kraft. Lagen syftar till att stärka och tydliggöra patientens ställning samt att främja patientens integritet, självbestämmande och delaktighet. I lagen är det reglerat att när hälso- och sjukvård ges till barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Barnets inställning till den aktuella vården eller behandlingen ska även så långt som möjligt klarläggas. Barnets inställning ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder. Hälso- och sjukvårdspersonalen har tillsammans med vårdnadshavarna ett ansvar för att utreda barnets inställning. Socialstyrelsen tog i december 2015 fram ett kunskapsstöd, Bedöma barns mognad för delaktighet – Kunskapsstöd för socialtjänsten, hälso- och sjukvården samt tandvården, som är tänkt att vara ett stöd inför situationer där personal behöver göra en bedömning av ett barns mognad i samband med barnets delaktighet i vård och omsorg.

Följa utvecklingstendenser inom prostitution

Socialstyrelsen har sedan 1998 samlat information om prostitutionens omfattning och utveckling och har sedan 2013 ett reviderat uppdrag att följa utvecklingstendenser inom prostitution och utifrån detta samla in uppgifter om vad personer som säljer respektive köper sexuella tjänster själva ser för behov av stöd och hjälp. I uppdraget ingår även att undersöka vilket behov av ytterligare kunskapsstöd som socialtjänsten samt hälso- och sjukvården behöver för att bättre tillgodose behoven hos personer med erfarenhet av att sälja eller köpa sexuella tjänster.

Uppdraget omfattar även hbtq-personer som köper eller säljer sexuella tjänster. Skr. 2015/16:192

Vägledning i kontakter med unga brottsoffer

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har, som en del i regeringsuppdraget att öka kunskap och medvetenhet om sexuell exploatering av barn, tagit fram vägledningen Inte ditt fel. Vägledningen ger en översikt över förebyggande arbete mot sexuell exploatering av unga och riktar sig till dem som i sitt yrke eller ideella engagemang möter unga som riskerar att utsättas för sexuell exploatering, unga som har utsatts för sexuella övergrepp och unga som har sålt sex eller bilder av sig själva med sexuellt innehåll.

Anmälningsskyldighet i skolan

Statens skolverk har haft regeringens uppdrag att under 2014 och 2015, utifrån propositionen Stärkt stöd och skydd för barn och unga (prop. 2012/13:10) och de nya bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453) som trädde i kraft den 1 januari 2013, utarbeta och sprida ett kunskapsstöd för vägledning i hur anmälningsskyldigheten enligt socialtjänstlagen om barn som far eller misstänks fara illa ska tolkas och tillämpas. Skolverket har inom ramen för uppdraget tagit fram ett webbaserat stöd utformat för grupper av personal inom förskola, skola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Uppdrag till MUCF om förstärkt vägledning i fråga om hälsa och jämställdhet för nyanlända barn och unga

Regeringen har gett MUCF i uppdrag (S2016/02759/JÄM) att i samverkan med den nationella webbaserade ungdomsmottagningen UMO vid Stockholms läns landsting, ta fram och sprida en digital plattform med information om hälsa och jämställdhet med fokus på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) riktad till nyanlända och asylsökande barn och unga i åldrarna 13–20 år. MUCF ska också, i samverkan med UMO, föreslå en modell för utbildning av utbildare om samma frågor för nyanlända och asylsökande barn och unga med koppling till den digitala plattformen, exempelvis i form av e-lärande.

Våldsförebyggande uppdrag

Regeringen har gett uppdrag till MUCF att under 2016 främja användningen av effektiva våldsförebyggande program bland kommuner och i det civila samhället (S2015/05768/JÄM). Regeringen har även gett MUCF i uppdrag att fördela bidrag till ideella organisationer enligt förordningen (2006:390) om statsbidrag till jämställdhetsprojekt. En del av bidraget ska i första hand beviljas till projekt som stöder pojkars och mäns arbete för jämställdhet.

Regeringen har även gett ett uppdrag till Statens skolverk att under 2015–2018 utvärdera det våldsförebyggande programmet Mentors in Violence Prevention vid användning i skolan (S2015/02414/JÄM).

MUCF fick i regleringsbrevet för 2015 uppdraget att genomföra en tematisk analys om ungas sexuella och reproduktiva rättigheter, vilken redovisades i november 2015. Analysen och kartläggningen belyser situationen för unga kvinnor och män, unga hbtq-personer, unga med funktionsnedsättning, unga nyanlända och ungdomar som bor i socioekonomiskt utsatta områden.

Brottsförebyggande rådet (Brå) avrapporterade 2015 ett regeringsuppdrag (Rapport 2015:6) om att kartlägga polisanmälda hot och kränkningar riktade mot enskilda personer via internet. I studien framkom att den enskilt vanligaste typen av polisanmälda nätkränkningar bland flickor var att hängas ut med bilder på internet, och bilderna hade vanligtvis en sexuell underton.

2.4 Information till barn

Stärka barns kunskap om sina rättigheter

För att alla barns rättigheter ska kunna tillgodoses är det nödvändigt att de känner till sina rättigheter, vilket också är en av målsättningarna i propositionen Strategin för att stärka barnets rättigheter (prop. 2009/10:232). Regeringen anser att det är av vikt att öka barns kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken. Det saknas en långsiktigt hållbar struktur som kan underlätta för skolor att genom utbildningen förmedla och förankra respekt för de grundläggande demokratiska värderingarna, jämställdhet och de mänskliga rättigheter som det svenska samhället vilar på.

Mot den bakgrunden gav regeringen i oktober 2015 Barnombudsmannen i uppdrag att under 2015–2018 vidta insatser för att höja barns och ungas kunskaper om sina rättigheter enligt barnkonventionen och vad de innebär i praktiken både inom skolan och inom andra områden (S2015/06288/FST). I uppdraget ingår att skapa en portal med information, färdiga lektionsupplägg och lärarhandledning för att underlätta skolans undervisning om barnets rättigheter.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset beviljades 2014 medel för att genomföra en informationsinsats för att minska riskerna för barn att utsättas för sexuella övergrepp. Informationsinsatsen utformades tillsammans med barn och unga, både med och utan egen erfarenhet av att ha varit utsatt för sexuella övergrepp. Ett resultat av de samtal som förts med barn visade på att barn som utsatts för övergrepp ofta berättade om detta för en vän och att det fanns ett behov av särskild information för de barn som fick ta emot detta förtroende. Stiftelsen Allmänna Barnhuset fick därför ytterligare medel av regeringen 2015 för att ta fram ett material som riktar sig till barn och ungdomar som fått kännedom om att en jämnårig vän utsatts för sexuella övergrepp.

Vidare har Socialstyrelsen och Barnombudsmannen på uppdrag av regeringen utvecklat webbplatsen Koll på soc med information till barn och unga om socialtjänsten, barns rättigheter och möjlighet till stöd från socialtjänsten.

Brottsoffermyndigheten har haft ett uppdrag att tillsammans med Barnombudsmannen ta fram eller anpassa information om skydd och stöd direkt riktad till barn och unga som brottsoffer. Uppdraget resulterade bl.a. i boken *Liten* av Stina Wirsén och webbplatsen jagvillveta.se. På webbplatsen finns målgruppsanpassad information om brottsutsatthet på internet för åldrarna 4–7, 8–13 respektive 14–17 år. För att boken och webbplatsen ska få ytterligare spridning och användning har Brottsoffermyndigheten i uppdrag att utveckla en handledning till materialet för personal i förskolan. Syftet med handledningen är att ge personalen verktyg om hur de kan samtala med barn om svåra känslor och barnets rättigheter med utgångspunkt i boken och webbplatsen. Handledningen ska också förmedla kunskap om brottsutsatta barn och ta upp barns rättigheter och förskolepersonalens skyldigheter. Uppdraget ska redovisas i oktober 2016.

2.5 Internationellt arbete

Avtal med Rumänien och Bulgarien

Socialdepartementet har under 2015 och början av 2016 undertecknat bilaterala samarbetsavtal med både Rumänien och Bulgarien inom områden som rör social välfärd och trygghet, barns rättigheter och jämställdhet. Syftet är bl.a. att uppnå långsiktiga lösningar för att minska fattigdom och främja social integration i hemländerna, inte minst när det gäller barnets rättigheter.

Bilaterala avtal

Regeringen har under de senaste åren träffat bilaterala avtal, i syfte att bekämpa grov brottslighet, t.ex. människohandel och sexuell exploatering av barn i samband med turism och resande, med bl.a. Thailand, Vietnam och Kambodja, där det finns starka indikationer på att detta förekommer.

Östersjösamarbetet om utsatta barn

Samarbetet för barn i utsatta situationer inom Östersjöstaternas råd har fortsatt genom den verksamheten som drivs av expertgruppen för utsatta barn (EGCC). Regeringen stöder EGCC med årliga ekonomiska bidrag. Socialstyrelsen representerar Sverige i expertgruppens arbete som fokuserar på bl.a. skyddet för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp, skyddet för ensamkommande barn och barn utsatta för människohandel samt barn på institution och i andra former av alternativ vård och deras rättigheter. Aktiviteter och program har genomförts i samarbete med nationella myndigheter och organisationer samt i samarbete med regionala och internationella organisationer.

Europarådets konvention om skydd av barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp

År 2013 ratificerade Sverige Europarådets konvention om skydd av barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp, den s.k. Lanzarote-konventionen. Syftet med Lanzarotekonventionen är att avskaffa alla former av sexuell exploatering av barn. Konventionen är ett omfattande juridiskt instrument avseende skydd av barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp och innefattar alla former av sexuella brott mot minderåriga. Konventionen förespråkar att stater inom och utanför Europa ska kriminalisera olika typer av sexualbrott mot barn och vidta åtgärder med barnets bästa i förgrunden för att förebygga sexuellt våld men även för att skydda barn som brottsoffer samt åtala förövare. Den förespråkar även internationellt samarbete för att uppnå samma mål. Lanzarotekommittén har enligt konventionen i uppdrag att följa upp konventionsstaternas arbete med att genomföra konventionen.

Agenda 2030 – det Globala partnerskapet för eliminering av våld mot barn

Sverige deltar i en interimistisk rådgivande arbetsgrupp (IAG) som arbetar med att skapa ett globalt partnerskap för att eliminera våldet mot barn. UNICEF och WHO har initierat arbetet med utgångspunkt i Agenda 2030, närmare bestämt i utvecklingsmål 16.2: att eliminera övergrepp, utnyttjande, människohandel och alla former av våld eller tortyr mot barn. Partnerskapet är öppet för såväl regeringar som andra aktörer (t.ex. frivilliga organisationer och religiösa samfund).

De strategiska målen för partnerskapets insatser är att bygga den politiska viljan för att stoppa alla former av våld mot barn, att skynda på utvecklingen på området och att stärka samarbetet såväl internationellt som nationellt i dessa frågor. En viktig roll i partnerskapet kommer att spelas av s.k. vägvisarländer. Dessa ska påvisa framgångsrika lösningar för att eliminera våldet mot barn i olika miljöer, från familjen till samhället i stort. De ska inspirera och vid behov stödja andra länder som vill öka sina insatser för att stoppa våldet mot barn.

Den Globala alliansen

Den 5 december 2012 bildades den Globala alliansen mot sexuell utnyttjande av barn på internet. Ett drygt femtiotal länder deltar i alliansen. De övergripande målsättningarna är att förstärka ansträngningarna att identifiera brottsoffer och säkerställa att de får den nödvändiga hjälpen, stödet och skyddet, att öka ansträngningarna att utreda sexuella övergrepp på internet och att identifiera och åtala förövare samt att förstärka ansträngningarna att öka det allmänna medvetandet om de risker som finns med barns aktiviteter på internet. Utöver detta är målsättningen också att reducera så mycket som möjligt av tillgänglig barnpornografi på internet och så mycket som möjligt av den sekundära exploateringen av barn vars sexuella utnyttjande har avbildats. Sverige har rapporterat sina insatser vid två tillfällen, i april 2013 och i juni 2014.

Den Globala alliansen ska inom det närmaste året slås samman med det brittiska initiativet WeProtect med målsättningar som i väsentliga avseenden motsvarar de som antagits för den Globala alliansen. Sverige

har gett sitt stöd till sammanslagningen och stödjer i övrigt det arbete som görs inom WeProtect. Skr. 2015/16:192

Europarådets konvention om bekämpande av människohandel

År 2010 ratificerade Sverige Europarådets konvention om bekämpande av människohandel. Konventionen har till syfte att förebygga och bekämpa människohandel, att skydda brottsoffrens rättigheter och att utforma en allsidig ram för skydd av och hjälp till brottsoffer och vittnen samt att säkerställa att utredningar och åtal genomförs effektivt. Vidare är ett syfte att främja internationellt samarbete när det gäller insatser mot människohandel. Genom konventionen inrättades även en särskild övervakningsmekanism genom en expertgrupp. Denna expertgrupp, GRETA, lämnade år 2014 sin rapport om hur Sverige tillämpar konventionen. Sommaren 2016 ska Sverige redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att leva upp till de rekommendationer som lämnades.

3 Nulägesbeskrivning

3.1 Människohandel och exploatering av barn

Handel med människor är en komplex företeelse och i regel innefattar brottsligheten att människor, ofta kvinnor och barn, rekryteras och transporterats inom ett land eller mellan länder i syfte att de senare ska utnyttjas på olika sätt, t.ex. för sexuella ändamål, brottslig verksamhet, tiggeri eller tvångsarbete. Särskilda regler gäller för barn eftersom barn är särskilt utsatta. Om offret är under 18 år krävs det inte att något otillbörligt medel såsom exempelvis våld, hot eller tvång har använts mot dem.

Statistik och förekomst i Sverige

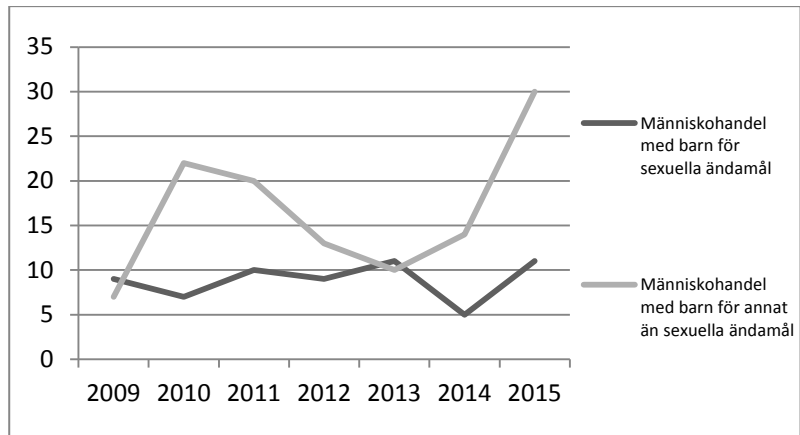
Enligt den nationella rapportören vid Polismyndigheten har sedan lagstiftningen om människohandel infördes 2002, samtliga av de barn som identifierats som offer för människohandel för sexuella ändamål i Sverige varit flickor. Majoriteten av dem har varit i åldrarna 16–17 år, men i enstaka fall också under 15 år. I några enstaka fall har det funnits misstankar om att äldre pojkar kan ha fallit offer för människohandel för sexuella ändamål, men dessa misstankar har inte kunnat bekräftas.

Enligt statistik från Brottsförebyggande rådet (Brå) upprättade Polismyndigheten under 2015 elva (11) anmälningar som rörde människohandel för sexuella ändamål med barn under 18 år och under 2014 fem (5) anmälningar. Inga fällande domar för människohandel av barn i sexuellt syfte meddelades under 2014 eller 2015.

När det gäller människohandel för andra former av utnyttjanden än sexuella upprättade Polismyndigheten under 2015 sammanlagt 30 anmälningar och under 2014 sammanlagt fjorton (14) anmälningar. Dessa anmälningar rörde misstankar om människohandel för tvångsarbete, tiggeri, krigstjänst och andra fall där den utsatte personen kan ha varit i

nödläge. Under 2014 och 2015 meddelades inga fällande domar där syftet varit att utnyttja barn i människohandel för dessa ändamål. Anmälningssstatistiken ger dock ingen rättvisande bild av brottsutvecklingen. Alla brott anmäls inte, samtidigt som exempelvis enskilda större ärenden eller särskilda satsningar inom rättsväsendet kan ge utslag i statistiken vissa år.

Figur 3.1 Antal anmälda brott, människohandel med barn under 18 år för sexuella ändamål samt människohandel med barn under 18 år för annat än sexuella ändamål 2009–2015

Källa: Officiell kriminalstatistik (Brå)

När det gäller anmälda brott om människohandel mot barn rör det oftast enligt den nationella rapportören vid Polismyndigheten de barn som lever i fattigdom och utanförskap, bl.a. i fattiga EU-länder. Det förekommer att människohandlare tar kontakt med föräldrar som lever i fattigdom för att utnyttja deras barn för stölder i andra EU-länder. Människohandlarna utnyttjar att barnen mestadels undgår straff och registrering i brottsregister på grund av sin låga ålder.

Nationell undersökning av Länsstyrelsen i Stockholm

Länsstyrelsen i Stockholms län fungerar som nationell samordnare mot prostitution och människohandel och har på uppdrag av regeringen genomfört en kartläggning av barn som utsatts eller misstänks ha blivit utsatta för människohandel. Undersökningen överlämnades till regeringen i december 2015.

Kartläggningen identifierade misstankar som rör 210 barn under åren 2012–2015. De flesta barn är i åldrarna 15–17 år och fördelningen mellan flickor och pojkar är relativt jämn. 64 procent av barnen är ensamkommande och många kommer från Afrika eller Asien (44 respektive 16,5 procent). 45 procent av fallen har polisanmälts och i 47 procent av dessa fall har det inletts en förundersökning. Inga åtal har väckts under åren 2012–2015.

Ett antal ensamkommande barn försvinner under asylprocessen såväl i Sverige som i andra länder inom EU. Det bör noteras att en del av barnen kommer tillbaka och återupptar sin asylprocess. Antalet barn som avvikit är således inte detsamma som antalet försvunna barn. Det kan även förekomma att samma barn registreras vid flera tillfällen som att ha avvikit. Barn som inte har för avsikt att söka asyl i Sverige kan antas inte vilja kontakta svenska myndigheter och riskerar därför att hamna utanför systemet. Det finns behov av mer kunskap kring barn som försvinner. Därför har länsstyrelserna fått ett uppdrag att arbeta med en kartläggning om ensamkommande barn som försvinner (S2016/00634/FST).

3.2 Exploatering och sexuella övergrepp

Kommersiell sexuell exploatering av barn definierades vid den första världskongressen i Stockholm 1996 som ”sexuella övergrepp som begås av vuxna, där en ersättning i pengar eller på annat sätt utgår till barnet eller till andra personer, och där barnet behandlas som ett sexobjekt och som ett kommersiellt objekt”.

Statistik och omfattning i Sverige

Statistiken över anmälda och uppklarade sexualbrott mot barn i Sverige består av närmare ett tiotal olika brottsrubriceringar, exempelvis våldtäkt mot barn, sexuellt utnyttjande av barn, kontakt med barn i sexuellt syfte och köp av sexuell handling av barn. Dessutom tillkommer barnpornografibrottet. De flesta av anmälningarna avser brott mot flickor. Utvecklingen över tid skiljer sig åt mellan de olika brottstyperna, t.ex. har antalet anmälda våldtäkter mot barn ökat det senaste decenniet, medan antalet anmälda fall av kontakt med barn i sexuellt syfte minskar. Anmälningsstatistiken visar dock ingen rättvisande bild av den faktiska brottsutvecklingen och måste tolkas med stor försiktighet. Många brott anmäls inte och enskilda stora ärenden, dvs. polisutredningar som avser många brott, kan drastiskt påverka både anmälningsstatistiken och uppklaringsstatistiken vissa år.

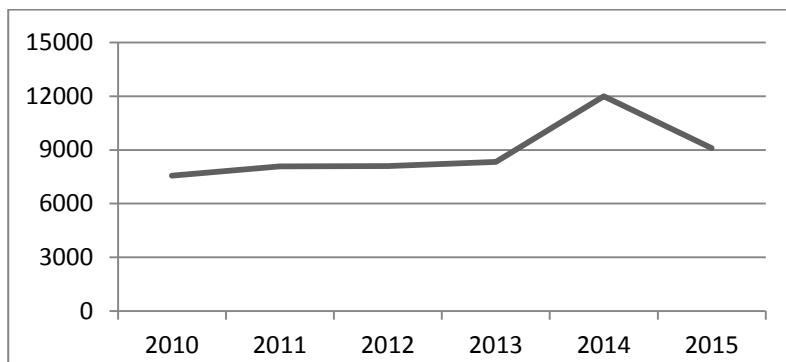
Det finns behov av mer kunskap

Inom området sexualbrott mot barn finns begränsat med information från offerundersökningar eller andra specialstudier. Brottsförebyggande rådet genomför dock årligen den nationella trygghetsundersökningen (NTU) som innehåller frågor om bl.a. utsatthet för brott. Sedan 2005 har andelen personer i åldrarna 16–19 som angett att de utsatts för sexualbrott året före undersökningen legat på ca 2 procent. År 2013 ökade denna andel till nästan 4 procent för att i den senaste undersökningen, som avser 2014, sjunka tillbaka till ca 2,5 procent. Antalet utsatta i undersökningen är relativt litet och uppgifterna är svårtolkade. Det återstår att se om det rör sig om en varaktig ökning eller tillfälliga avvikelser.

Nationella samordnaren mot våld i nära relationer (SOU 2014:49) har anfört att det under senare år har gjorts flera satsningar inom bl.a. socialtjänstens område för att öka kunskapen om effektiva metoder i arbetet

mot våld i nära relationer. Något motsvarande finns dock inte att tillgå för polisens förebyggande arbete av upprepat våld mot vuxna och barn i nära relationer. Vidare har Nationella samordnaren mot våld i nära relationer bl.a. anfört att polisens förebyggande insatser mot sådant upprepat våld kan utvecklas.

Figur 3.2 Samtliga¹ anmälda sexualbrott mot barn åren 2010–2015²

Källa: Officiell kriminalstatistik (Brå)

Kontinuerlig utveckling av kunskap ökar behovet av kompetensutveckling

Kunskapsområdet sexuell exploatering av barn och unga utvecklas och ny kunskap om ungas sexuella risktagande och sexuella utsatthet tillkommer kontinuerligt. Inom många verksamheter som möter barn och unga finns ett behov av mer kunskap. Sådan kunskap kan minska osäkerhet i yrkesutövandet och därmed bidra till att barn och unga får skydd och stöd i ökad utsträckning.

Unga, sex och internet

Stiftelsen Allmänna Barnhuset beviljades medel 2014 av regeringen för att genomföra en kartläggning av ungdomars erfarenhet av sexualitet, sexuella övergrepp, exponering och exploatering på internet. Enligt studien är det tre gånger vanligare att flickor utsätts för sexuella övergrepp än pojkar. Av unga personer som inte upplever att könsindelningen passar dem utsätts 40 %. Det är fler pojkar som uppger att de tagit emot ersättning för sex än flickor, och det framträder ett mönster där flickor och pojkar ger olika bilder av erfarenheten att sälja

1 Statistiken avser brottsanmälda fall av våldtäkt (inkl. grov) mot barn under 18 år, sexuellt utnyttjande av barn under 18 år, sexuella övergrepp mot barn under 18 år, kontakt med barn under 15 år i sexuellt syfte, utnyttjande (inkl. grovt) av barn under 18 år för sexuell posering, köp av sexuell handling av barn, sexuellt ofredande av barn under 18 år (exklusive exhibitionism/blottnings) och barnpornografibrott. Könsuppdelad statistik saknas.
2 Ökningen av anmälda brott mellan 2013 och 2014 består främst i fler anmälda fall av barnpornografibrott, sexuellt ofredande mot barn under 15 år samt utnyttjande av barn under 18 år för sexuell posering. I maj 2014 registrerades ca 950 brott avseende dessa brottkategorier i Gotlands län, vilket delvis kan förklara ökningen.

sexuella tjänster. Resultaten visar även att det finns en grupp av unga som uppger att de skadat sig själva genom sex.

Länsstyrelsens rapport från 2015, om prostitutionen i Sverige under 2014, visar att pojkar utgör en något större andel bland unga som har erfarenhet av att sälja sexuella tjänster jämfört med flickor. Det ligger i linje med befolkningsundersökningar som genomförts där män utgör en något större andel än kvinnor. En förklaring till detta är att vissa grupper som är överrepresenterade bland de som har sex mot ersättning, exempelvis unga i institutionsvård inte är representerade i ungdomsstudier. Bland dessa är flickor överrepresenterade. Det är dock viktigt att följa utvecklingen och öka kunskapen om de män, kvinnor och flickor och pojkar, samt unga som inte identifierar sig utifrån denna könsuppdelning, som erbjuder sex mot ersättning och deras behov av hjälp och stöd från samhället.

Stiftelsen Allmänna Barnhusets kartläggning visade att den ökade internetanvändningen och ökade övergrepp inte har något samband. Jämförelser av resultaten från undersökningarna år 2004, 2009 och 2014 visar att det under denna tioårsperiod inte har skett någon nämnvärd förändring av andelen unga som har sålt sex, däremot har andelen unga som utsatts för de grövsta övergreppen minskat något. Under samma tid har polisanmälningarna om sexuella övergrepp ökat kraftigt, även om det enligt studien fortfarande är en kraftig underrapportering.

Svaren i undersökningen tyder också på att det kan ha skett förändringar vad gäller de sexuella tjänster som säljs, i fråga om kontaktsätt och ersättning. Internet har blivit en arena som unga använder för sexuella syften, som att söka sexuella kontakter eller att skicka eller lägga ut avklädda bilder, för en del av de unga som deltog i studien.

Kontakter med barn i sexuella syften och sexuell utpressning

Straffbestämmelsen om vuxnas kontakter med barn i sexuellt syfte har varit i kraft sedan den 1 juli 2009. Polisens utredningar visar att sökandet på internet efter kontakter med barn i sexuella syften är ett vanligt fenomen. Uppemot 900 personer kunde misstänkas för att på olika sätt ha varit aktiva på internetforum i sexuella syften där barn också är aktiva.

Av polisens utredningar framgår att det under senare år har växt fram ett nytt fenomen, nämligen sexuell utpressning. Detta innebär, i den mest typiska situationen, att en gärningsman under en tid bygger upp en kontakt med en tonårsflicka och förmår henne att dela med sig av bilder med en mer eller mindre sexuell innebörd. Bilderna används därefter i utpressningssyfte för att fler bilder ska tas och till sist i syfte att få till stånd en verklig, sexuell kontakt.

Sexuella övergrepp mot barn utanför Sveriges gränser

En särskild typ av sexualbrott mot barn rör män bosatta i Sverige som begår allvarliga sexualbrott mot barn i andra länder, bl.a. i Sydostasien, s.k. barnsexturism. Enligt svensk lagstiftning är det med få undantag straffbart att sexuellt utnyttja ett barn i ett annat land oavsett om det är fråga om en straffbar handling i det land där handlingen begås. De brott som begås mot barnen är företrädesvis våldtäkt eller grov våldtäkt mot barn, köp av sexuell handling av barn samt barnpornografibrott, dvs. att

männen har dokumenterat sina eller andras sexuella övergrepp på barn och sprider detta material.

Till it-brottscentrum vid Polismyndigheten kommer det in information om sexuella övergrepp på barn under 18 år utanför Sveriges gränser. Även om det kan vara svårt att uppskatta hur många män bosatta i Sverige som begår sexuella övergrepp mot barn i andra länder varje år, visar underrättelsearbetet att problemet är så pass omfattande att samlade åtgärder är nödvändiga. Utredningsarbetet kan dock försvåras av begränsningar i befogenheterna för svensk polis att verka utomlands, särskilt utanför EU:s gränser. Det är därför särskilt viktigt att upparbeta ett samarbete mellan det svenska rättsväsendet och myndigheter och organisationer i aktuella länder.

Under senare år har särskilt beställda sexuella övergrepp på barn via webbkamera blivit ett sätt som allt fler gärningsmän använder sig av för att uppleva sexuella övergrepp på barn i realtid, men också för att få tillgång till filmer av sexuella övergrepp som är anpassade till deras personliga intresse. Det finns anledning att anta att denna utveckling kommer att fortsätta.

3.3 Utmaningar, målsättning och utgångspunkter

Av den problembild som framträder anser regeringen att det är av yttersta vikt att fortsätta arbetet för att förhindra att barn utsätts för människohandel, exploatering och sexuella övergrepp. Många åtgärder har vidtagits i syfte att skydda barn mot dessa kränkningar, men ett flertal utmaningar kvarstår. Det är ytterst angeläget att möta dessa utmaningar med nya åtgärder som tar sikte på att förebygga övergreppen, skydda barnen och erbjuda bästa möjliga stöd vid behov.

Utmaningar

De utmaningar regeringen ser handlar bl.a. om tidig upptäckt av barn och unga som riskerar att utsättas för dessa brott, kontinuerlig spridning av kunskap och kompetensutveckling för yrkesverksamma samt lämpligt och effektivt stöd i fall då barn utsatts för brott. En av utmaningarna handlar även om barn och ungas utsatthet på nätet. Vidare behöver barns egen delaktighet och kunskap om sina rättigheter stärkas. Även risker för övergrepp och människohandel med barn som är kopplade till ensamkommande barn bör uppmärksammas i sammanhanget. Insatser för att skydda barn genom att erbjuda vuxna som utsätter barn för övergrepp stöd och hjälp måste utvecklas och intensifieras. Regeringen lägger stor vikt vid att utveckla det förebyggande arbetet

Den problembild som framträder delas av FN:s kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén) och Europarådets övervakningsmekanism avseende Europarådets konvention om bekämpande av människohandel (GRETA), vilket framgår av deras rapporter avseende hur Sverige lever upp till konventionerna.

I barnrättskommitténs periodiska rapport till Sverige från 2015 framgick att kommittén är oroad över den fortgående barnprostitutionen och barnpornografen i Sverige och över bristen på data om sexuellt utnytt-

jande av barn, inklusive om handel med barn till och inom landet för sexuella ändamål, och om barn som utsätts för sexuella övergrepp eller sexuellt utnyttjande av svenska medborgare utomlands. Sverige rekommenderades även att anstränga sig ytterligare för att eliminera förekomsten av utnyttjande och sexuella övergrepp och, i syfte att bl.a. möjliggöra identifikation av offer, upprätta en mekanism för systematisk insamling av data uppdelat på ålder, kön, etniskt ursprung, nationellt ursprung, geografiskt läge och socioekonomisk ställning. Sverige rekommenderades även att satsa mer på att utveckla program och politik för att förhindra att sådana brott begås och för att brottsoffer ska återhämta sig och återintegreras i samhället. Kommittén noterar att ensamkommande och asylsökande barn löper särskild risk att utsättas för sexuellt utnyttjande och/eller sexuella övergrepp. Kommittén nämner barn med funktionsnedsättning som en särskilt utsatt grupp.

Kommittén lyfter även fram de ensamkommande barn som försvinner varje år och menar att merparten av fallen inte utreds tillräckligt.

För att säkerställa ett effektivt genomförande av Europarådets konvention om bekämpande av människohandel inom medlemsländerna tillhandahåller konventionen också en övervakningsmekanism genom en expertgrupp (GRETA) som övervakar tillämpningen. GRETA lämnade 2014 rekommendationer till Sverige vilka sedan antogs av statspartskommittén. Sverige uppmanades bl.a. att ta ytterligare steg för att bekämpa alla former av människohandel, skapa en nationell metod för identifiering och vidarelussning av människohandelsoffer och stärka ansträngningarna för att ge stöd och hjälp till människohandelsoffer. I fråga om att förbättra arbetet med identifiering av människohandelsoffer pekade man bl.a. på att Sverige bör uppmärksamma problemet med ensamkommande barn som försvinner. Vidare finns behov av ytterligare utbildning i frågor om människohandel för exempelvis domare, åklagare, poliser, andra berörda myndigheters personal och frivilligorganisationer.

4 Handlingsplan för 2016–2018

Målsättning

Regeringens övergripande målsättning är att inget barn ska utsättas för människohandel, exploatering eller sexuella övergrepp. Regeringen anser att det är angeläget att fortsätta ansträngningarna att skydda barn mot dessa övergrepp och att det därför behövs fortsatta insatser utifrån den problembild som framgått och de utmaningar som identifierats. Sverige ska vara en drivande aktör i dessa frågor även på den internationella arenan.

Åtgärdernas syfte

Regeringen presenterar nedan ett antal åtgärder i syfte att förebygga brott, skydda och stödja barnen samt skapa förutsättningar för att effektivt lagföra gärningsmän. Åtgärderna ska i genomförandet genomsyras av ett barnrättsperspektiv och ett jämställdhetsperspektiv, samt även beakta ett hbtq-perspektiv.

Målen för regeringens föreslagna åtgärder är följande:

- att barn inte blir offer för människohandel,
- att barn inte utsätts för sexuella övergrepp och exploatering, vare sig i Sverige eller i samband med turism och resande,
- att alla barn som har varit offer för människohandel, exploatering eller sexuella övergrepp får det skydd och stöd de behöver,
- att främja barns kunskap om sina rättigheter att bli skyddade mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp och öka deras möjligheter att själva motverka sin utsatthet.

Åtgärderna ska bidra till att:

- *öka effektivitetet och samordningen* hos de statliga myndigheter som berörs (åtgärd 1–3)
- *ständigt utveckla kunskapen och kompetensen* inom området (åtgärd 4–13)
- *kontinuerligt förebygga och beivra brott mot barn* (åtgärd 14–20)
- *samt att ge barn det stöd de behöver* (åtgärd 21–23)

Åtgärder för perioden 2016–2018

4.1 Ökad effektivitet och samordning

1. Nationell samordning och samverkan mot människohandel med barn

Länsstyrelsen i Stockholms län fortsätter sitt uppdrag enligt regleringsbrevet att samordna spridningen av kunskap och metoder samt genomföra dessa i syfte att ge stöd och skydd till barn mot människohandel och exploatering. Stödet ska rikta sig till kommuner, landsting, länsstyrelser och myndigheter i deras arbete. Även andra aktörer som idéburna organisationer kan vara mottagare. En verksamhet som även

ska bedrivas inom ramen för uppdraget är att verka för att fortsätta samarbetet med taxibolag och hotellbranschen i syfte att öka möjligheten att identifiera bland annat barn som exploateras för olika ändamål. Samverkan ska även ske med Länsstyrelsens övriga nationella uppdrag kring barn som försvinner (S2016/00634/FST) och utsatta EU-medborgare (S2016/02758/FST).

Önskat resultat: Att förstärka kompetensen hos de berörda myndigheterna när det gäller att upptäcka och anmäla fall när barn kan vara offer för människohandel eller annan form av exploatering eller brottslighet.

2. Utnämning av en ambassadör förstärker det internationella samarbetet mot människohandel

För att motarbeta människohandel krävs ett effektivt internationellt samarbete. Därför har regeringen inrättat en tjänst som ambassadör för arbetet mot människohandel. Ambassadören ska verka främjande kring frågor om människohandel samt lyfta denna punkt på den internationella agendan samt bidra till att internationella insatser mot människohandel förstärks, inte minst inom FN-systemets olika delar, OSSE och övriga internationella forum. Kvinnors och flickors utsatthet ska uppmärksammas särskilt.

Önskat resultat: Att dessa frågor tydligt finns med på den internationella agendan. Arbetet ska också bidra till att de internationella erfarenheterna förmedlas till statliga myndigheter och socialtjänsten så att eventuella offer, såväl barn som vuxna, får det skydd och det stöd de behöver i Sverige.

3. Främja det nordiska samarbetet mot exploatering av barn

De nordiska regeringarnas och deras myndigheters samarbete runt frågor som gäller exploatering av eller övergrepp mot barn bör stärkas ytterligare. För att undersöka möjligheterna att genom myndigheternas förbättrade samarbete inom Norden minska riskerna för barn, ska regeringen anordna ett möte med politiska beslutsfattare inom de nordiska ländernas regeringar. Det första mötet kommer att äga rum hösten 2016 med fokus på barnets utsatthet på internet. Utvecklingen inom kommunikationstekniken skapar även nya risker för övergrepp på barn. Dessa gränsöverskridande hot mot barnen behöver hanteras genom bl.a. ett bättre samarbete i Norden. Det kan vara fråga om att minska efterfrågan på barnpornografi, på övergrepp via nätet eller att hindra dessa företeelser och andra försök att utnyttja barn i sexuella syften på internet.

Önskat resultat: Att främja ökad samordning inom Norden när det gäller regeringarnas och myndigheternas insatser för att förebygga brott mot barn på internet.

4.2 Ökad kunskap och kompetens

4. Öka kunskapen om varför ensamkommande barn försvinner

Regeringen ger denna dag Barnombudsmannen i samråd med Länsstyrelsen i Stockholms län i uppdrag att lyssna på de barn som har kommit

tillbaka efter att ha avvikit om de omständigheter som är kopplade till deras förvinnande (S2016/04467/FST). I uppdraget ingår att inhämta upplysningar från Migrationsverket. Barnombudsmannen ska sedan sammanfatta informationen som framgår från dialogen med barnen i en rapport som ska spridas till berörda myndigheter, kommuner och övriga aktörer som arbetar med eller för ensamkommande barn.

Önskat resultat: Bättre kunskap om dessa omständigheter kan ge de berörda myndigheterna underlag för att vidta lämpliga åtgärder för att öka skyddet av dessa barn.

5. Studie om särskilt utsatta grupper barn

Regeringen avser att ge Länsstyrelsen i Stockholms län i uppdrag att genomföra en fördjupad studie om de grupper barn som bedöms vara särskilt sårbara såsom exempelvis ensamkommande asylsökande barn, ensamkommande barn som inte ansöker om asyl och barn vars vårdnadshavare är utsatta för människohandel.

Önskat resultat: Förbättra kunskapen om livsvillkoren för grupper av särskilt utsatta barn i Sverige för att skapa underlag för effektiva skydds- och stödåtgärder från myndigheter, kommuner och landsting.

6. Stöd till socialtjänsten att utreda transnationella ärenden

Socialstyrelsen får i uppdrag att ta fram en informationsskrift till socialtjänsten om att utreda barns behov av stöd och skydd i transnationella ärenden där barn utsatts för människohandel och/eller sexuella övergrepp. Informationsskriften ska spridas till professionen. Samråd ska ske med relevanta aktörer.

Önskat resultat: Socialtjänsten i kommuner får utökat kunskapsstöd när det gäller att utreda barnets behov i ärenden med transnationella inslag.

7. Kunskapsstöd till socialtjänsten och hälso- och sjukvården

Socialstyrelsen får i uppdrag att ta fram ett kunskapsstöd till socialtjänst och hälso- och sjukvården för samtal med barn. Dessa svåra samtal handlar inte sällan om barn som kan ha utsatts för sexuella övergrepp. Även människohandel kan ha förekommit. Kunskapsstödet ska implementeras och spridas till professionen. Samråd ska ske med relevanta aktörer.

Önskat resultat: Bidra till ökad upptäckt av dessa fall samt bidra till ökad kompetens hos socialtjänsten och hälsovårdspersonal i samtal med barn, även när det gäller svåra situationer för barn som har varit offer för olika övergrepp.

8. Rundabordsamtal med trossamfund om att skydda barn mot våld och övergrepp

De svenska trossamfunden har oftast aktiviteter som involverar barn, unga och deras föräldrar. De sprider också värderingar som bl.a. påverkar attityder gentemot barn. Regeringen avser att genom Socialdepartementet initiera en dialog med olika trossamfund om deras erfarenheter när det

gäller våld och övergrepp mot barn. Inför dialogen ska departementet samråda med Nämnden för statligt stöd till trossamfund (SST).

Önskat resultat: Att identifiera erfarenheter från och potential hos trossamfundet i arbetet med att öka skyddet av barn mot våld, övergrepp och exploatering.

9. Tematisk dialog med svenska utlandsmyndigheterna med fokus på människohandel och sexuell exploatering av barn

Regeringen avser att genom dialog med de svenska utlandsmyndigheterna verka för att svenska utlandsmyndigheter ska införa rutiner och beredskap för att uppmärksamma frågor som rör sexuell exploatering av barn och den eventuella inblandningen av svenska medborgare i dessa övergrepp. Utlandsmyndigheterna ska kunna följa upp tillämpningen av de bilaterala avtalen om samarbete för att bekämpa grov brottslighet i de fall sådana avtal har träffats mellan Sverige och landet i fråga.

Önskat resultat: Att de svenska utlandsmyndigheterna uppmärksammar sexuell exploatering av barn i samband med turism och resande och har en förbättrat beredskap att hantera fall när svenska medborgare är inblandade.

10. Temadialoger med bl.a. svenska resebyråer, Polismyndigheten, utlandsmyndigheter, det civila samhället, åklagare och domare

Regeringen avser att bjuda in till temadialoger med fokus på att motverka exploatering av barn i samband med turism och resande. Deltagare i dialogen kan vara myndigheter och privata aktörer, inklusive reseföretag och frivilligorganisationer som alla har olika erfarenheter och uppfattning om såväl faktiska förhållandena runt den sexuella exploateringen av barn i samband med turism och resande som de omständigheter som kan underlätta eller försvåra att förövare identifieras och lagförs. De risker för exploatering av barn som finns i samband med den s.k. barnhemsturismen och volontärturismen bör särskilt uppmärksammas under temadialoger.

Önskat resultat: Att dialogerna dels ger ökad kunskap för berörda aktörer i arbetet med att uppmärksamma och minska riskerna för sexuell exploatering av barn utomlands, dels bidrar till större samordning mellan dessa aktörer.

11. Initiativ till årliga temadialoger med Statens medieråd, MUCF m.fl kring flickors och pojkars utsatthet i sociala medier

Regeringen avser att fortsätta med regelbundna temadialoger med Statens medieråd, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF), civilsamhällsorganisationerna och privata aktörer inom området kring flickor och pojkars utsatthet i sociala medier. Anledningen till detta är att dialogerna behövs för att hitta utvecklingsmöjligheter för att öka skyddet av barn mot skadliga kontakter och sexuell exploatering i sociala medier.

Önskat resultat: En regelbunden dialog med dessa aktörer bidrar till att regeringens åtgärder kan anpassas efter hur risken för utsatthet förändras i sociala medier.

12. Kunskapssammanställning om polisiära metoder och arbetssätt för att förebygga upprepat våld mot vuxna och barn i nära relationer

Brottsförebyggande rådet (Brå) får denna dag i uppdrag (Ju2014/04445/KRIM) att ta fram en kunskapssammanställning om polisiära metoder och arbetssätt för att förebygga upprepat våld mot vuxna och barn i nära relationer. I uppdraget ingår även att bedöma om och i så fall hur dessa metoder, i den mån de inte redan används men ligger inom ramen för Polismyndighetens uppdrag, kan införas i svenskt polisarbete samt att uppskatta vilka kostnader det skulle medföra. Uppdraget ska genomföras i nära samråd med Polismyndigheten.

Önskat resultat: Att med hjälp av det kunskapsunderlag Brå tar fram på sikt utveckla polisens förebyggande arbete mot våld i nära relationer. Detta görs i syfte att bl.a. minska barns direkta utsatthet för upprepat våld liksom för att tvingas bevittna sådant våld mellan föräldrar eller andra bekanta.

13. Fortsatt stöd till EGCC och ambitionshöjning 2017

Socialstyrelsen ska fortsätta att representera Sverige i Expertgruppen för utsatta barn (EGCC) inom ramen för Östersjöstaternas råd, vilket innebär ett kontinuerligt erfarenhetsutbyte mellan specialister involverade i skyddet och stödet av utsatta barn i Östersjöländerna. Under 2017 kommer Sverige att vara ordförande för EGCC, vilket kommer att innebära en ambitionshöjning.

Önskat resultat: Att vara en drivande aktör i Östersjösamarbetet.

4.3 Förebygga och beivra övergrepp och brott mot barn

14. Stöd och behandling till personer som riskerar att begå brott mot barn

Regeringen fortsätter, under hela handlingsplanens tidshorisont, att bidra till finansieringen av det arbete med att förebygga sexualbrott mot barn som Centrum för Andrologi och Sexualmedicin (CASM) vid Karolinska sjukhuset bedriver. Centrumet arbetar för att förhindra sexuella övergrepp genom behandling av och stöd till personer med riskbeteende för att begå sexuella övergrepp, bl.a. genom den nationella hjälplinjen PrevenTell. Särskilt prioriterade är personer med sexuellt tändningsmönster mot barn.

Verksamheten ska även utveckla och genomföra ett utbildningsprogram som riktar sig till berörda yrkesgrupper, för behandling av riskpersoner som utövar eller riskerar att utöva sexuellt våld så att risken för återfall minskar.

Önskat resultat: Att de personer som vill få hjälp att hantera sin sexualitet för att inte begå övergrepp på barn får det stöd de behöver, vilket bidrar till att förebygga sexualbrott mot barn.

Regeringen ger denna dag Länsstyrelsen i Stockholms län uppdraget att genomföra en systematisk granskning av alla polisanmälningar om misstänkt människohandel med barn 2015–2016 och att därefter göra en djupstudie av ca tio valda ärenden (S2016/04468/FST). Granskningens övergripande syften är att söka identifiera orsakerna till att få förundersökningar om misstänkt människohandel leder till åtal, identifiera vilka delar av processen som kan och särskilt bör stärkas samt i möjligaste mån ange hur detta skulle kunna göras. Syftet är vidare att beskriva hur olika ärenden kan se ut och söka identifiera goda exempel där barnet har getts tillräckligt stöd i alla led av processen samt identifiera delar där skyddet ytterligare kan stärkas.

Uppdraget ska ske i samråd med socialtjänsten i berörda kommuner, Migrationsverket, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten och slutredovisas senast den 1 februari 2017.

Önskat resultat: Identifiera framgångsfaktorer i utredningar och utveckla modeller för hur misstänkt människohandel med barn utreds på bästa sätt för att beivra eventuella brott.

16. Fördjupningsstudie Unga som utsatts för sexuella övergrepp via nätet

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har tidigare genomfört en studie om barn och ungas erfarenhet av sexualitet, sexuella övergrepp och exponering och exploatering på internet, Unga, sex och internet (2015). Av studien framgår det att de sexuella erfarenheterna på nätet ses som något positivt av unga. Dock är det känt, inte minst från rättsfall som rapporterats om i medierna, att de sexuella kontakterna på nätet kan leda till utnyttjande och övergrepp. Både internationellt och nationellt finns det få studier som fokuserar på barn och unga som utsatts för sexuella övergrepp via nätet och vilka konsekvenser dessa övergrepp får. För att öka kunskapen om detta beviljar regeringen denna dag Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel till en sådan studie (S2016/03697/FST).

Önskat resultat: Att bidra till ökad kunskap om barn som utsatts för sexuella övergrepp på nätet.

17. Förstärkt förmåga hos Polismyndigheten att bekämpa sexualbrott mot barn

Regeringen har för avsikt att ge Polismyndigheten i uppdrag att föreslå åtgärder för att förstärka förmågan att bekämpa flera olika typer av sexualbrott mot barn. Enligt regeringens uppfattning finns det behov av att fortsätta utvecklingen inom rättsväsendet för att bättre förebygga och bekämpa sexualbrott mot barn. Det gäller bl.a. internetrelaterade sexualbrott mot barn och dokumenterade sexuella övergrepp på barn, "livestreaming" av sexuella övergrepp via internet, barnsexturism, barn som säljer sex och människohandel som syftar till utnyttjande i prostitution samt sexuell utpressning till följd av vuxnas kontakter med barn i sexuellt syfte.

Uppdraget bör genomföras i samverkan med andra myndigheter inom och utom rättsväsendet samt med andra relevanta organisationer. Ett

viktigt utvecklingsområde är det internationella samarbetet. Utbildningar för att stärka det samarbetet är en av de åtgärder som planeras.

Önskat resultat: Att inom Polismyndigheten utveckla förmågan att upptäcka, utreda, förhindra och förebygga sexualbrott mot barn, utveckla förmågan att identifiera offer och gärningsmän vid dessa brott samt förbättra det internationella samarbetet.

18. Stärka förmågan att utreda människohandelsbrott och sexuella övergrepp mot barn genom fortsatt utbildning för åklagare

Fortsatt utbildning av åklagare förbättrar förutsättningarna för korrekt identifiering av människohandelsbrottet.

Under 2016 arbetar Åklagarmyndigheten med projektet Brott mot barn, våld i nära relationer och sexualbrott mot vuxna – ett utvecklat bästa arbetssätt. Projektet syftar till att förvalta, vidareutveckla och fortsätta tillämpa arbetssättet. Frågor om människohandel och sexuella övergrepp mot barn ingår i myndighetens åklagarutbildningar. Åklagarmyndigheten följer frågan noga och bevakar behovet av vidare utbildningsinsatser inom området.

Önskat resultat: Att fortsätta att vidareutveckla kompetensen hos åklagare när det gäller människohandel och sexuella övergrepp.

19. Informera om sexuell exploatering av barn i samband med turism och resande samt barnhemsturism

Regeringen ger denna dag Länsstyrelsen i Stockholms län i uppdrag att fortsätta att bidra till att informera allmänheten om förekomsten av sexuell exploatering av barn i samband med turism och resande och att övergreppen i stor utsträckning utgör brott även utomlands samt att uppmana allmänheten att anmäla kännedom om misstänkta övergrepp (S2016/04468/FST). Allmänheten ska även informeras om förekomsten av exploatering och människohandel med barn i anslutning till barnhemsturism och volontärarbete i andra länder och hur detta kan bidra till att öka barns utsatthet.

Önskat resultat: Att bidra till arbetet med att minska barns utsatthet för sexuella övergrepp utanför Sverige. Medvetenheten ska även öka kring att det i anslutning till barnhemsturism och volontärturism kan förekomma exploatering och människohandel med barn.

20. Nya bilaterala avtal

Regeringen planerar att träffa nya bilaterala avtal under 2016 med bl.a. Moldavien, Serbien och Georgien, i syfte att bekämpa grov brottslighet, t.ex. människohandel och sexuell exploatering av barn.

Önskat resultat: Att genom avtalen främja samarbetet med dessa länder i frågor som handlar om bekämpning av grov brottslighet, t.ex. människohandel och sexuell exploatering av barn.

21. Stiftelsen Allmänna Barnhuset får medel att utveckla en modell för bättre stöd och behandling av barn som utsatts för sexuella övergrepp och fysiskt våld

Regeringen fattar denna dag beslut om att bevilja Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel för ett utvecklingsprojekt med utgångspunkt att alla barn som har utsatts för sexuella övergrepp och/eller fysiskt våld har rätt till en bedömning och efter behov rätt till stöd och rehabilitering (S2016/03695/FST).

Viktiga aspekter i framtagandet av modellen är information till barn och föräldrar, en fungerande vårdkedja samt möjlighet för barn och föräldrar att söka och få stöd och behandling när behov uppstår exempelvis efter avslutad rättsprocess eller när nya symtom uppstår. Barn med funktionsnedsättning bör beaktas, då internationella rapporter visar att de oftare utsätts för t. ex våld och sexuella övergrepp än andra barn.

Önskat resultat: Att modellen bidrar till att barn som utsatts för fysiskt eller sexuellt våld får förbättrade möjligheter till stöd och rehabilitering.

22. Information till barn

Regeringen fattar beslut denna dag att bevilja Stiftelsen Allmänna Barnhuset medel för att fortsätta sprida information till barn om deras rättigheter och vart de kan vända sig om de eller en vän blivit utsatt för sexuella övergrepp (S2016/03696/FST). Webbplatsen dagsattprataom.se ska fortsätta att tillgänglighetsanpassas och översättas till flera språk. Inom projektet ska även en handledning tas fram, utifrån barnens önskemål om att vuxna i skolan ska våga möta dem i samtal kring dessa frågor.

Önskat resultat: Att kunskapen om de egna rättigheterna när det gäller sexuella övergrepp når fler barn och att vuxna i skolan ges stöd om lämpliga sätt att fråga och prata om barns utsatthet.

23. Nationella skolutvecklingsprogram stärker en säker och kritisk användning av nätet

Regeringen gav i juli 2015 Statens skolverk i uppdrag att ta fram och genomföra nationella skolutvecklingsprogram. Detta innefattar insatser för att stärka den digitala kompetensen i undervisningssituationen. Skolverket har i sin planering inkluderat fortbildning för lärare och annan skolpersonal om säker och kritisk användning av nätet. Insatsen planeras att finnas tillgänglig från hösten 2016.

Önskat resultat: Genom att barn och unga får utbildning i säker och kritisk användning av internet minskar risken för att de blir offer för t.ex. skadliga kontakter eller exploatering via internet.

4.5 Uppföljning

Utvecklingen inom dessa områden pågår ständigt och det är angeläget att följa den. Regeringen avser därför att kontinuerligt följa upp handlingsplanen under 2016–2018 och vid behov vidta ytterligare åtgärder

Socialdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 22 juni 2016

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Lövin, Wallström, Y Johansson, Baylan, Bucht, Hultqvist, Regnér, Andersson, Ygeman, A Johansson, Bolund, Bah Kuhnke, Strandhäll, Shekarabi, Fridolin, Wikström, Hadzialic, Linde, Skog

Föredragande: statsrådet Åsa Regnér

Regeringen beslutar skrivelse Handlingsplan 2016–2018 till skydd för barn mot människohandel, exploatering och sexuella övergrepp